

Sygn. akt III AUa 960/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 maja 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Polak
Sędziowie:	SSA Romana Mrotek SSA Jolanta Hawryszko (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 23 maja 2013 r. w Szczecinie

sprawy (...) Stowarzyszenia na Rzecz Osób z (...) w S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

przy udziale zainteresowanych: M. R., J. M., S. W. A. C., B. W. i I. M.

o podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 3 października 2012 r. sygn. akt VII U 1884/11

1. oddała apelację,
2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. na rzecz (...) Stowarzyszenia na Rzecz Osób z (...) w S. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

SSA Jolanta Hawryszko SSA Anna Polak SSA Romana Mrotek

Sygn. akt III AUa 960/12

UZASADNIENIE

Decyzjami z 3 czerwca 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe oraz wypadkowe pracowników płatnika składek (...) Stowarzyszenia na Rzecz Osób z (...) w S. wyniosła:

- I. M. – w grudniu 2005 - 2.309 zł (na ubezpieczenie zdrowotne 1.876,98 złotych), w grudniu 2007 - 3.648 zł (na ubezpieczenie zdrowotne 3.074,90 zł), w grudniu 2008 - 3.784 zł (na ubezpieczenie zdrowotne 3.265,21 zł), w grudniu 2009 - 5.991 zł (na ubezpieczenie zdrowotne 5.169,63 zł);

- J. M. - w grudniu 2009 - 3.731 zł (na ubezpieczenie zdrowotne 3.219,48 zł);

- M. R. - w grudniu 2005 - 3.334 zł (na ubezpieczenie zdrowotne 2.710,21 zł), w kwietniu 2006 - 1.999 zł (na ubezpieczenie zdrowotne 1.624,99 zł), w kwietniu 2009 - 1.857,72 zł (na ubezpieczenie zdrowotne 160,25 zł);

- B. W. - w grudniu 2006 - 1.113,92 zł (na ubezpieczenie zdrowotne 905,51 zł), w maju 2007 - 314,50 zł (na ubezpieczenie zdrowotne 308,91 zł);

- A. C. - w marcu 2008 - 500 zł (na ubezpieczenie zdrowotne 431,45 zł), w grudniu 2008 - 3.756 zł (na ubezpieczenie zdrowotne 3.241,05 zł), w grudniu 2009 - 341 zł (na ubezpieczenie zdrowotne 294,25 zł);

- S. W. - w grudniu 2005 - 200 zł (na ubezpieczenie zdrowotne 162,58 zł), w kwietniu 2006 - 185 zł (na ubezpieczenie zdrowotne 150,39 zł), w grudniu 2006 - 130 zł (na ubezpieczenie zdrowotne 105,68 zł).

Od powyższych decyzji odwołał się płatnik składek (...) Stowarzyszenie na Rzecz Osób z (...) w S., który wniósł o ich zmianę poprzez ustalenie, że podstawa wymiaru składek od wynagrodzenia pracowników nie uwzględnia kwot wypłaconych z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Odwołujący argumentował, że przyznając pomoc w postaci bonów i paczek świątecznych, oparł się na weryfikowalnych kryteriach materialnych, wypełniając tym samym socjalny cel ujęty w art. 8 ustawy z dnia 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 3 października 2012 r., sygn. akt VII U 1884/11 zmienił zaskarżone decyzje: nr (...) dotyczącą I. M., nr (...) dotyczącą J. M., nr (...) dotyczącą M. R., nr (...) dotyczącą B. W., nr (...) dotyczącą A. C., nr (...) dotyczącą S. W. i ustalił, że podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne pracowników w okresach wskazanych w decyzjach nie stanowi wartość świadczeń przyznanych z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych funkcjonującego; zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. na rzecz płatnika kwotę 720 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Okręgowy ustalił, że w (...) Towarzystwie na Rzecz Osób z (...) w S. obowiązuje regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (z.f.ś.s.), który przewidywał, że komisja socjalna w terminie do końca marca każdego roku dokonywać miała podziału środków funduszu na poszczególne rodzaje świadczeń. Sporządzany preliminarz był zatwierdzony przez pracodawcę. Decyzje co do dysponowania środkami z.f.ś.s. podejmowała komisja zakładowa, której rekomendacje przedstawiane były następnie zarządowi (...). Ostateczną decyzję o przyznaniu środków funduszu podejmował pracodawca w uzgodnieniu z reprezentantem pracowników. Wysokość świadczenia określana była na podstawie wniosku osoby uprawnionej wraz z oświadczeniem o wysokości dochodu przypadającego na osobę w rodzinie z podaniem pełnej wysokości dochodów uzyskanych przez wszystkich członków pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym. Do świadczeń uprawnieni byli m.in. pracownicy zatrudnieni w placówkach prowadzonych przez Stowarzyszenie niezależnie od rodzaju umowy o pracę oraz od wymiaru czasu pracy. W późniejszym czasie do regulaminu z.f.ś.s. dodano zapis, że oświadczenie o wysokości dochodu przypadającego na osobę w rodzinie, ma obejmować ostatnie 12 miesięcy przed przyznaniem świadczenia, a w przypadku bonów okolicznościowych i paczek świątecznych, złożenie oświadczenia zastępowało wniosek. Następnie sprecyzowano, że wysokość świadczeń dotyczących organizacji imprez okolicznościowych oraz zakupu drobnych upominków (np. paczek świątecznych) będzie uzależniona od kryterium dochodowego: 100 procent wartości bonu lub paczki w przypadku dochodu do 2.200 zł na osobę w rodzinie, a powyżej tej kwoty przyznawano 50 procent wartości tych świadczeń. W oświadczeniu o wysokości dochodu zawierano informację, czy pracownik jest osobą samotną, czy ma rodzinę, wskazywano dochód na jedną osobę. Oświadczenie składane było raz w roku i zachowywało aktualność przez cały rok następujący po roku, którego dotyczyło. Składane było na formularzu i weryfikowane przez komisję socjalną, która czasami kwestionowała

prawdziwość danych ujętych w składanych oświadczeniach. Członkowie komisji socjalnej posiadali wiedzę o sytuacji bytowej pracowników, a zdarzało się nawet, że pracownik wzywany był do złożenia dodatkowych wyjaśnień. Protokół komisji socjalnej, zawierający listy osób uprawnionych do określonych świadczeń zatwierdzany był przez Zarząd Koła. Ubezpieczonym przyznano: - I. M.: paczkę świąteczną o wartości 200 złotych, bony w wysokości 148 złotych (grudzień 2007 roku), 284 złotych (grudzień 2008 roku), 341 złotych (grudzień 2009 roku); - J. M.: bony w kwocie 341 złotych (grudzień 2009 roku); - M. R.: paczkę świąteczną o wartości 200 złotych, bony w kwocie 185 złotych (kwiecień 2006 roku); - B. W.: bon w kwocie 130 złotych (grudzień 2006 roku); - A. C.: bony w kwocie 284 złotych (grudzień 2008 roku), 341 złotych (grudzień 2009 roku); - S. W.: paczkę świąteczną o wartości 200 złotych, bony w kwocie 185 złotych (kwiecień 2006 roku), 130 złotych (grudzień 2006 roku).

Przywołując treść art. 4 pkt 9 i 10, art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (j. t. Dz. U. z 2009 r., nr 205, poz. 1585 ze zm., zwana dalej ustawą systemową), § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. nr 161, poz. 1106, zwane dalej rozporządzeniem), art. 2 ust. 1 pkt 1, w art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (zwana dalej ustawą o z.f.ś.s.) oraz wewnętrznych przepisów regulaminu świadczeń socjalnych obowiązującego u płatnika, sąd okręgowy stwierdził, że w przypadku płatnika pomoc udzielana w formie bonów i paczek świątecznych, co do zasady, realizować miała cele socjalne. Sąd meriti wskazał, że zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu. Ustęp 2 tego artykułu stanowi, że zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z funduszu, z uwzględnieniem ust. 1, oraz zasady przeznaczania środków funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie ustalonym zgodnie z art. 27 ust. 1 albo z art. 30 ust. 5 ustawy o związkach zawodowych. W (...) Stowarzyszeniu na Rzecz Osób z (...) w S. kryteria przyznawania świadczeń określone zostały w regulaminie, z którego wprost wynikało, że przyznanie ulgowych świadczeń, pomocy i dopłat z funduszu zależne było od sytuacji życiowej i materialnej pracownika, a podstawą przyznania tych świadczeń był wniosek osoby uprawnionej wraz z oświadczeniem o wysokości dochodu przypadającego na osobę w rodzinie, z tym, że w oświadczeniu należało ująć pełną wysokość dochodów uzyskanych przez wszystkich członków pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym. W ocenie sądu okręgowego przyjęte u płatnika unormowania pozostają w zgodzie z ogólnymi zasadami przyznawania pomocy socjalnej ujętymi w ustawie o z.f.ś.s. Opierając się na zeznaniach świadków, którymi byli pracownicy płatnika, w tym zajmujący się kwestiami rozdziału środków z funduszu świadczeń socjalnych, sąd meriti przyjął, że świadczenia te miały stricte pomocowy charakter i w pełni realizowały założenia ustawy o z.f.ś.s. Wysokość świadczeń uzależniona była bowiem od sytuacji materialnej pracownika, a członkowie komisji socjalnej tą sytuację pracownika w każdym przypadku weryfikowali. Sąd okręgowy wskazał nadto, że M. W., na której oświadczenie powołał się organ rentowy, nie brała udziału w przyznawaniu świadczeń socjalnych i jej zeznania złożone przed organem rentowym nie powinny być brane pod uwagę. Wymieniona jako księgowa wykonywała uchwały Zarządu K. Złożone przez nią zeznania nie tylko nie potwierdziły okoliczności podnoszonych przez organ rentowy, iż fakt przyznania świadczenia uzależniony był od stażu pracy, ale wręcz potwierdziły stanowisko płatnika. W ocenie sądu merita, płatnik wykazał, że podstawy wymiaru składek nie stanowiły udzielane przez niego świadczenia w postaci świadczeń finansowanych ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Apelację od wyroku wniósł organ rentowy, który zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.: - art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 04 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz.U. z 2012 r. Nr 592 ze zm.) - poprzez uznanie, że świadczenia z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych (...) Stowarzyszenia na rzecz Osób z (...) w S. były przyznawane zainteresowanym (pracownikom płatnika składek) z zachowaniem kryterium socjalnego, tj. z uwzględnieniem ich sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej, podczas gdy przy ich wypłacie brano pod uwagę jedynie kryterium długości stażu pracy, rodzaju umowy o pracę u płatnika składek; - art. 8 ust. 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych w związku § 4 ust. 1 Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych (...) K. w S. (wprowadzonego aneksem z dnia 26.10.2005 r.) - poprzez uznanie, iż wypłata świadczeń z Funduszu Socjalnego nastąpiła przy zachowaniu warunku określonego w Regulaminie w postaci złożenia pisemnych wniosków

oraz oświadczeń o przychodzie przypadającym na 1 członka rodziny przez pracowników płatnika składek; - art. 18 ust. 1, art. 20 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.); art. 81 ust. 1 w związku z art. 66 ust. 1 pkt 1a i ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027 ze zm.), § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r., poprzez uznanie, że świadczenia pieniężne przyznawane pracownikom (...) Stowarzyszenia na rzecz Osób z (...) w S., w tym zainteresowanym w niniejszej sprawie, były świadczeniami finansowanymi ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych i korzystają ze zwolnienia z wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne, nie podlegają składkom na ubezpieczenie chorobowe i wypadkowe, pomimo niezachowania przy ich wypłacie zasady wyrażonej w art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, tj. nieuwzględnienia sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej zainteresowanych;

2. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawą rozstrzygnięcia poprzez ustalenie, iż podstawą przyznania pomocy finansowej i materialnej przez płatnika składek zainteresowanymi był wniosek osoby uprawnionej wraz z oświadczeniem o wysokości dochodu przypadającego na osobę w rodzinie, podczas gdy z całości dokumentacji zebranej w sprawie przez Sąd wynika, iż żadne pisemne wnioski oraz pisemne oświadczenia o wysokości dochodów nie zostały przedłożone;

3. obrazę przepisów postępowania, tj.

- art. 233 k.p.c. poprzez dokonanie oceny dowodów z pominięciem wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału, a to: • pominięcie zeznań złożonych przez M. W. (księgową płatnika składek upoważnioną przez niego do reprezentowania go przed organem rentowym) do protokołu kontroli, w którym to wskazała, iż wartość paczek oraz bonów wypłaconych pracownikom uzależniona była od okresu świadczenia pracy; • przyjęcie za wiarygodne zeznania świadków powołanych przez płatnika składek oraz jego samego dotyczących zasad dysponowania środkami z Funduszu Socjalnego z uwzględnieniem badania sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracowników, przy wypłacie bonów i paczek, podczas gdy brak jest pisemnej dokumentacji zawierającej oświadczenia pracowników oraz ich wnioski w zakresie przyznania w/w świadczeń, pomimo obowiązku ich przedłożenia narzuconego § 4 ust. 1 Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych (...) K. w S. (wprowadzonego aneksem z dnia 26.10.2005 r.); • pominięcie zapisów protokołu z dnia 14.11.2005 r. oraz 05.11.2008 r. Komisji Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, z których to wynika, iż środki z Funduszu Socjalnego były rozdysponowane w oparciu o niezgodne z prawem kryterium okresu zatrudnienia, zatrudnienia przez PUP i zatrudnienia na umowę o zastępstwo;

4. obrazę przepisów postępowania tj. art. 98, 99 § 1, 3 k.p.c. w związku z § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U.z 2002 r. Nr 163, poz. 1348) - poprzez przyznanie kosztów zastępstwa procesowego od pozwanego w sytuacji gdy odwołania winny ulec oddaleniu oraz zasądzenie kosztów od organu rentowego w wysokości dwukrotności stawki minimalnej z uwagi na nakład pracy pełnomocnika, nie uzasadniając, dlaczego zdaniem Sądu nakład ten uzasadniał przyznanie stawki w podwójnej wysokości. Apelujący wniósł o zmianę wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego jej rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja organu rentowego jest nieuzasadniona. Sąd apelacyjny, wbrew zarzutom skarżącego, podziela zarówno ustalenia faktyczne, jak i ocenę prawną, zaprezentowane w uzasadnieniu wyroku sądu I instancji. Świadczenia w postaci bonusów finansowych i paczek świątecznych z okazji Świąt Bożego Narodzenia oraz Wielkanocy, przyznawane w ramach z.f.f.s.s. pracownikom (...) Stowarzyszenia na Rzecz Osób z (...) w S., nie stanowią podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne zainteresowanych.

Zasady ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne regulują przepisy ustawy systemowej. Natomiast zgodnie z art. 81 ust. 1 i 6 ustawy o świadczeniach z opieki zdrowotnej finansowanych ze środków

publicznych, do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe. Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy systemowej podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne stanowi przychód – w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, co wynika z art. 4 ust. 9 ustawy systemowej. Natomiast z mocy delegacji zawartej w art. 21 tej ustawy obowiązuje rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. W § 2 ust. 1 tego rozporządzenia wymieniono przychody, które nie stanowią podstawy wymiaru składek, w tym, w punkcie 19 świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Regulacja § 2 pkt 19 rozporządzenia jednoznacznie definiuje, że kwalifikacja prawna przychodu podlegającego wyłączeniu jest determinowana celem jego przeznaczenia i źródłem pochodzenia i nie definiuje żadnych innych przesłanek. Jeśli więc bony towarowe finansowane są ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach z.f.ś.s., to nie są one wliczane do podstawy wymiaru składek, gdyż mieszczą się w dyspozycji tegoż przepisu. Wskazana podstawa materialnoprawna zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia przekonuje więc, że rzeczą organu rentowego jest przede wszystkim analiza celów socjalnych i źródeł ich finansowania. Wadliwe jest przy tym założenie, aby wskazany cel socjalny utożsamiać wyłącznie z określonymi kryteriami przyznawania świadczeń socjalnych, a przez to aby przyznać organowi rentowemu uprawnienie do weryfikacji kryteriów socjalnych przyjętych przez płatnika. Uprawnienie takie w żadnym razie nie wynika z przytoczonych podstaw prawnych. W przekonaniu sądu apelacyjnego obowiązujące w tej mierze regulacje (przede wszystkim cytowany § 2 pkt 19 rozporządzenia) wyraźnie sprowadzają uprawnienia kontrolne organu rentowego jedynie do ustalenia, czy istnieje w regulaminie ZFŚS podstawa sfinansowania bonusów, czy świadczenia te mają w istocie charakter socjalny oraz sprawdzenia, czy środki rzeczywiście pochodzą z funduszu świadczeń socjalnych. Stanowisko to jest konsekwentnie prezentowane w licznych orzecznictwie Sądu Apelacyjnego w Szczecinie m.in. w wyrokach z 11 października 2012 r. (III AUa 539/12); z 4 grudnia 2012 r. (III AUa 570/12), czy z 17 stycznia 2013 r. (III AUa 647/12).

Ustawodawca w art. 94 pkt 8 k.p. nałożył na pracodawcę obowiązek zaspokajania w miarę posiadanych środków socjalnych potrzeb pracowników. Pracodawcy nie mają zatem bezwzględnego obowiązku prowadzenia działalności socjalnej na rzecz pracowników, gdyż przepisy kodeksu jedynie postulują prowadzenie takiej działalności, aby nie dopuścić do zupełnej dowolności w omawianym zakresie, obowiązek zaspokajania potrzeb socjalnych pracowników został warunkowo ujęty w ustawie o z.f.ś.s. Uprawnia ona pracodawców do modyfikacji w prawie wewnątrzzakładowym (w układach zbiorowych pracy) obowiązków wynikających z ustawy, aby umożliwić im uzależnienie działalności socjalnej od posiadanych warunków i możliwości. Nie można pomijać, że zgodnie z intencją ustawodawcy z.f.ś.s. jest dobrowolnym funduszem na poziomie zakładu pracy, którego podstawowym zadaniem jest sfinansowanie przez pracodawcę pomocy socjalnej między innymi na rzecz pracowników i ich rodzin. W myśl art. 1 ust. 1 ustawa o z.f.ś.s. określa zasady tworzenia w zakładach pracy zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, zwanego dalej „Funduszem”, i zasady gospodarowania środkami tego Funduszu, przeznaczonego na finansowanie działalności socjalnej organizowanej na rzecz osób uprawnionych do korzystania z Funduszu oraz na dofinansowanie zakładowych obiektów socjalnych ale przy założeniu, że fundusz został uruchomiony. Bez wątplenia zatem pojęcie socjalny utożsamiane jest z zaspokajaniem potrzeb bytowych, materialnych i kulturalnych uprawnionych osób. Z kolei zasady gospodarowania funduszem oznaczają sposób podejmowania decyzji związanych z wydatkowaniem środków finansowych i sposobem ich gromadzenia. Świadczenia socjalne nie są elementem stosunku pracy. Ze środków funduszu finansuje się zatem świadczenia nie wynikające z warunków wynagradzania za pracę oraz niezależne od wyników i jakości wykonywanej pracy. Jedynie te działania, które podejmowane są w interesie pracowników, a nie pracodawcy mieszczą się w ustawowym pojęciu zakładowa działalność socjalna. Ustawa o z.f.ś.s. definiuje w art. 2 pkt 1, że działalność socjalna to usługi świadczone przez zakłady pracy na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, udzielanie pomocy materialnej - rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową. Definicja działalności socjalnej daje zatem pracodawcy możliwość wręczania ze środków funduszu m. in. bonusów finansowych z okazji Świąt Bożego Narodzenia i Wielkanocy z tytułu zwiększonych wydatków w tym okresie. Warunkiem umożliwiającym ich przyznanie jest zapisanie takich form pomocy w regulaminie funduszu oraz określenie trybu ich przyznawania (czy przyznanie następuje np. na wniosek osoby uprawnionej, czy też z inicjatywy pracodawcy), a to w myśl art.

8 ust. 1 i 2 ustawy o z.f.ś.s., który stanowi, że przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu; Zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, z uwzględnieniem ust. 1, oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie ustalonym zgodnie z art. 27 ust. 1 albo z art. 30 ust. 5 ustawy o związkach zawodowych. Pracodawca, u którego nie działa zakładowa organizacja związkowa, uzgadnia regulamin z pracownikiem wybranym przez załogę do reprezentowania jej interesów. Ustawa nie nakazuje pracodawcy formułowania określonych kryteriów, nie formułuje też procedury dysponowania środkami funduszu pozostawiając te kwestie dobrowolnej decyzji pracodawcy. Stawia jedynie wymóg uzależniania świadczeń z funduszu od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej oraz wymóg określenia zasad i warunków korzystania ze środków funduszu. Ustawa o z.f.ś.s. wyklucza bowiem tworzenie zasad podziału funduszu w sprzeczności z art. 8 ust. 1; jest to przepis bezwzględnie obowiązujący. Należy zatem podzielić pogląd sądu okręgowego, że brzmienie art. 8 ust. 1 ustawy o z.f.ś.s. nie upoważnia do przyznawania osobom uprawnionym prawa do świadczeń socjalnych w takiej samej wysokości. Przepis ten wyraźnie określa związek pomiędzy wartością przyznawanego świadczenia, a łącznie rozpatrywaną sytuacją życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej.

Zdaniem sądu apelacyjnego przywołane przepisy prawa świadczą, że przy wypłacaniu świadczeń z z.f.ś.s. konieczne jest rozróżnienie ich wysokości na rzecz poszczególnych pracowników w zależności od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej konkretnego beneficjenta. W niniejszej sprawie płatnik składek obowiązkowi temu sprostał. W pierwszej kolejności wskazać należy, że środki wydatkowane przez płatnika w formie bonów finansowych zostały wypłacone z zasobów z.f.ś.s. i organ rentowy okoliczności tej nie zakwestionował. Zapisy zawarte w regulaminie funduszu świadczeń socjalnych obowiązującym u płatnika zawierały przy tym podstawę do sfinansowania rozważanych tutaj świadczeń z funduszu świadczeń socjalnych. Drugą przesłanką niezbędną do uznania, że w sprawie mamy do czynienia z przychodem o którym mowa w przepisie § 2 pkt 19 rozporządzenia było ustalenie, że wypłata tychże świadczeń była uzależniona od sytuacji materialnej i rodzinnej pracownika. W tym zakresie sąd okręgowy wbrew zarzutom apelującego dysponował materiałem dowodowym, który był wystarczający do poczynienia prawdziwych ustaleń faktycznych. Celem sprawdzenia, czy przyznawanie bonusów finansowanych z z.f.ś.s. pracownikom płatnika odbywało się z uwzględnieniem ich sytuacji materialnej, życiowej i rodzinnej sąd meriti przeprowadził postępowanie dowodowe, w ramach którego przesłuchał szereg osób zatrudnionych u płatnika i dopuścił dowody z dokumentów, a następnie dowody te poddał dokładniejszej ocenie, nie uchybiając w tym zakresie zasadom logicznego rozumowania. Wnioski sądu okręgowego, jako mające oparcie w dowodach zasługiwały na aprobatę. Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynikało bowiem, że przyznanie bonusów finansowych u płatnika poprzedzało dobrowolne ujawnienie wysokości dochodów przypadających na członka rodziny, co pozwalało w sposób obiektywny rozdzielić środki z funduszu pomiędzy załogę zakładu pracy. Sąd okręgowy słusznie przy tym dostrzegł pewne mankamenty, jak eksponowane w apelacji zeznania złożone przez M. W. przed organem rentowym, w których wskazywała ona, że przyznawanie bonusów uzależnione było od rodzaju umowy o pracę i stażu pracy, ale przeprowadził niezbędne dowody, co pozwoliło na wyeliminowanie wszelkich wątpliwości. Efektem przeprowadzonego przed sądem okręgowym postępowania dowodowego było zaś ustalenie ponad wszelką wątpliwość okoliczności, że osoby, które otrzymywały świadczenia w postaci bonusów finansowych składały oświadczenia w których ujawniały wysokość dochodów, stan rodzinny oraz wysokość dochodów każdego członka rodziny. Jak zatem prawidłowo ustalił sąd okręgowy wypłata bonusów uzależniona była od wysokości wynagrodzenia uzyskiwanego przez poszczególnych pracowników, od ich sytuacji majątkowej i rodzinnej, która ustalana była przez komisję socjalną. Ustalenia te odbywały się poprzez złożenie stosownych oświadczeń lub w oparciu o uzyskaną przez komisję wiedzę. W złożonych przed sądem okręgowym zeznaniach J. B. i M. C., które uczestniczyły w posiedzeniach komisji świadczeń socjalnych dokładnie opisały okoliczności przyznawania pracownikom bonusów finansowych, wskazując że ustalenia co do wysokości przyznanych świadczeń dokonywano na podstawie oświadczeń pracowników, które były następnie weryfikowane. Nadto członkowie komisji znali pracowników i mieli wiadomości, aby dokonać weryfikacji oświadczeń. Zdarzało się nawet czasami, że oświadczenia były kwestionowane przez komisję. Dane osób niepełnosprawnych były zaś przez komisję ustalane samodzielnie na podstawie wywiadu przeprowadzanego z takimi osobami. Wskazać w tym miejscu należy, odnosząc się do argumentów apelacji, że Stowarzyszenie na Rzecz Osób z (...) w S. nie jest

dużym zakładem pracy. Jak wynika z zeznań K. N. każda z placówek K. ma bardzo skromną etatyzację, gdyż K. nie stać na zatrudnianie pracowników. W tej sytuacji nie sprzeciwia się przyjęciu, że członkowie komisji socjalnej znali pracowników, a także jak wynika z zeznań M. C. mieli częste kontakty z rodzinami osób niepełnosprawnych, uprawnionych do świadczeń z z.f.ś.s..

Wskazać też należy, że ustawodawca w przepisach ustawy o z.f.ś.s. swobodę pracodawcy i załodze pracowników w ustalaniu sytuacji materialnej osób uprawnionych i nie zdefiniował żadnych kryteriów ani progów, jakie winny być brane pod uwagę, a tym samym nie określił sposobu dokumentowania sytuacji uprawniającej do świadczeń socjalnych. Wobec treści prawa nie można więc odrzucić założenia, że informacje o pracownikach pracodawca zbiera samodzielnie, na podstawie rozmów i znajomości z pracownikami, względnie z wiadomości przekazywanych przez innych pracowników czy też ich bezpośrednich przełożonych. Niewątpliwie, częściowe informacje o stanie rodzinnym wynikają również z dokumentów zgromadzonych w aktach osobowych pracownika i zgłoszeniach do ubezpieczenia społecznego. Właściwym sposobem zdobycia informacji uzupełniających o sytuacji osób uprawnionych mogą być również wspomniane już oświadczenia, składane w dowolnej formie, choć możliwe jest też określenie przez pracodawcę wzoru, czy choćby tylko zakresu informacji. Przesłuchani w sprawie świadkowie konsekwentnie zaś wskazywali na to, że przyznawanie świadczeń z z.f.ś.s. w postaci bonusów finansowych było poprzedzone złożeniem oświadczeń przez pracowników dotyczących ich sytuacji materialnej i rodzinnej, a przesłuchani członkowie komisji świadczeń socjalnych płatnika podawali szczegółowo, konsekwentnie i spójnie w jaki sposób odbywała się weryfikacja kryteriów przyznania rozważanych tutaj świadczeń, a zatem nasuwa się jedyny racjonalny wniosek, że istotnie stosowne oświadczenia wbrew temu co twierdzi apelująca były składane i były weryfikowane, a zatem ustalenia sądu meriti, że przyznanie bonusów świątecznych uzależnione było od kryterium socjalnego, jest w pełni prawidłowe. Nadmienić też trzeba, że w obowiązującym u płatnika regulaminie świadczeń socjalnych w § 6 wprost wskazano, że do korzystania ze świadczeń uprawnieni są m.in. pracownicy, niezależnie od rodzaju umowy o pracę i od wymiaru czasu pracy, a przyznanie świadczeń uzależnione było od kryterium dochodowego (§ 10), a zatem już sam regulamin przewidywał, że nie wolno różnicować świadczeń w zależności od rodzaju umowy o pracę i stażu pracy. Jeśli chodzi zaś o istnienie oświadczeń pracowników o ich sytuacji rodzinnej i majątkowej, co wydaje się kwestionować apelująca, to nie tylko wskazują na to zeznania wymienionych wyżej świadków, ale także fakt, że pracownikowi organu rentowego w dniu 19 października 2010 r. okazano jedno z takich oświadczeń, a z kolei z notatek służbowych z dnia 2 grudnia 2010 r. wprost wynika, że pracownikom organu rentowego przedstawiono wszystkie oświadczenia pracowników, celem dokonania ich kontroli. Oświadczenia te zostały zaś opisane w notatce z dnia 2 grudnia 2010r. (k. 70 akt przy decyzji nr (...)).

Mając na uwadze przedstawioną argumentację, okoliczność, że przy niektórych osobach, którym przyznano świadczenia, jak w protokole z posiedzenia komisji socjalnej z 14.11.2005 r. wskazywano także ich krótki okres zatrudnienia, czy zatrudnienie poprzez PUP i na zastępstwo, nie sprzeciwiało się zasadzie, że świadczenia u płatnika były przyznawane w zależności od sytuacji materialnej i po indywidualnej kwalifikacji wniosków, jak wymaga tego przepis art. 8 ust. 1 ustawy o z.f.ś.s. Rozważana tutaj sytuacja, gdzie wskazano także rodzaj umowy o pracę, dotyczyła bowiem tylko kilku osób i może być najwyższej kwalifikowana jako naruszenie obowiązującego regulaminu z.f.ś.s., ale nie zmieniała oceny, że przyznawanie bonów finansowych uzależnione było od kryterium dochodowego i takie też kryterium pracodawca uwzględniał. W konsekwencji, sąd apelacyjny uznał, że płatnik udowodnił (w myśl art. 3 i 6 k.p.c., nie art. 6 k.c. jak wskazał sąd I instancji), że przyznanie bonów uzależnione było od sytuacji życiowej, materialnej i rodzinnej pracowników i zastosowane w tym zakresie kryteria był wystarczające dla uznania zrealizowania celu socjalnego świadczeń. Należy mieć przy tym na względzie, że decyzje o każdorazowym przyznaniu pomocy z funduszu socjalnego na określony cel należą do pracodawcy lub osoby odpowiedzialnej w imieniu pracodawcy, a swoboda ich podejmowania jest ograniczona uprawnieniami związków zawodowych, jeżeli działają one u pracodawcy. W wypadku niezgodnego z prawem administrowania środkami funduszu pracodawca ponosi odpowiedzialność cywilną (art. 8 ust. 3 u.z.f.ś.s.) i karno-administracyjną (art. 12a u.z.f.ś.s.). Ewentualne zatem naruszenia przepisów regulaminu świadczeń socjalnych mogą być przedmiotem postępowania przed Państwową Inspekcją Pracy. Trzeba też zauważyć, że w zakładzie pracy płatnika nie było związków zawodowych, ale ustalone w regulaminie z.f.ś.s. kryteria przyznawania świadczeń były konsultowane z przedstawicielem pracowników.

Zatrudnieni zaś pracownicy w całym okresie, którego dotyczy spór nie kwestionowali zasady przydzielania bonów i ich wysokości, jak i postanowień istniejącego regulaminu.

Sąd apelacyjny doszedł zatem do przekonania, że wypłata bonów świątecznych począwszy od grudnia 2005 r. zgodnie z obowiązującym u pracodawcy regulaminem była zależna od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby korzystającej z funduszu. Wartości tych bonów nie można więc traktować jako przychodu w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, który stanowi podstawę wymiaru składek.

Wskazując na powyższe Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako bezzasadną. Wbrew twierdzeniom apelującej, sąd okręgowy wskazał dlaczego uznał, że płatnikowi należy się dwukrotność stawki minimalnej z tytułu wynagrodzenia pełnomocnika. Jak słusznie uznał sąd meriti rozstrzygnięcie to warunkowane było wielością zapadłych w sprawie decyzji, będących zresztą wynikiem obszernej kontroli organu rentowego. Pełnomocnik płatnika aktywnie uczestniczył w procesie, sporządził kilka pism procesowych, zgłaszał wnioski dowodowe, co przyczyniało się do wyjaśnienia sprawy. Sąd Apelacyjny o kosztach postępowania orzekł na podstawie art. 98 k.p.c., art. 99 k.p.c. i 108 § 1 k.p.c..